

Głos o kondycji szkolnictwa wyższego...

(dokończenie ze str. 1)

samokształcenia, procesów uczenia się ze środkiem ciężkości przeniesionym na pracę własną i współpracę w grupie, z nauczycielem występującym w roli mentora.

Celem kształcenia uniwersyteckiego nie powinno być tylko przygotowanie do konkretnego zawodu i osiągania szybkiego sukcesu w sferze działań praktycznych. Edukacja nie stawia sobie bowiem wyłącznie celów doraźnych, lecz dąży do znalezienia formuły na wychowanie ludzi zdolnych przekraczać granice tego, co w danej chwili niezbędne. Powinna uczyć przystosowania się do zmiennych warunków panujących na rynku pracy, podejmowania zupełnie nowych wyzwań współczesnej nauki i technologii i odnalezienia się w gospodarce opartej na wiedzy. Temu celowi służy przede wszystkim włączanie studentów w badania naukowe, tworzenie interdyscyplinarnych kierunków

studiów, czy propagowanie rozmaitych form kształcenia ustawicznego. Podział życia na czas pracy i nauki stał się nieaktualny. Szacuje się, że od 65 do 70 procent dorosłych Amerykanów stale się dokszałca. Kształcenie ustawiczne staje się coraz bardziej popularne także na Starym Kontynencie. To, jak ważny także w Polsce stał się model kształcenia przez całe życie, widać już bardzo wyraźnie na Uniwersytecie Warszawskim. Co roku liczba słuchaczy studiów podyplomowych na UW wzrasta o kilkadziesiąt procent. Ogromną popularnością cieszy się też Uniwersytet Otwarty Uniwersytetu Warszawskiego, który oferuje kursy dla osób dorosłych, niezależnie od tego, jakie posiadają wykształcenie. Najmłodszy słuchacz Uniwersytetu Otwartego to licealiści, którzy dopiero wkraczają w dorosłość. Najstarsi mają za sobą prawie 80 lat życia.

KATARZYNA CHAŁASIŃSKA-MACUKOW

Wypowiedzi w dyskusji o polskich czasopismach naukowych

- (i) *Czy liczba polskich czasopism naukowych (ogólnie i w Pana dziedzinie) jest adekwatna do stanu polskiej nauki? Jeżeli nie, to jak można doprowadzić do właściwych proporcji?*

Liczba czasopism z zakresu mojej dziedziny jest wystarczająca, ale nie wydaje mi się, że ma to być lista zamknięta. Pojawia się wiele nowych dziedzin i prace z tego zakresu mogłyby być publikowane w nowych czasopismach. Pewne czasopisma mogłyby się łączyć, bądź nawet przestać się ukazywać. Wydaje mi się natomiast, że polskie czasopisma naukowe w języku angielskim, publikujące prace oryginalne, doświadczalne (nie wiem jak z humanistycznymi!), stanowią pewne zabezpieczenie pierwszeństwa publikacji. W nauce, jak i w innych dziedzinach jest coś, co można nazwać współzawodnictwem o pierwszeństwo publikacji. Ten cel powinny zabezpieczać czasopisma polskie publikowane w j. angielskim, jako międzynarodowym.

- (ii) *Czy należy dążyć do „umiędzynarodowienia” czasopism (np. przez publikowanie w obcych językach)?*

Uważam, że nauka jest jedna. Czasopisma publikujące wyniki prac eksperymentalnych powinny mieć charakter międzynarodowy przez dobieranie współredaktorów oraz recenzentów zagranicznych zapewniających wysoki poziom czasopisma. Jeżeli celem pierwotnym czasopisma jest publikacja oryginalnych prac eksperymentalnych, wtedy oczywiście jest publikowanie w j. angielskim. Celem czasopisma może być także udostępnienie polskim czytelnikom najnowszej wiedzy z określonej, szybko rozwijającej się dziedziny. Wtedy j. polski publikacji ma uzasadnienie, również ze względów edukacyjnych oraz ze względu na wprowadzanie polskich terminów naukowych.

- (iii) *Czy należy w ogóle finansować polskie czasopisma naukowe ze środków publicznych, czy raczej poddać je prawom rynku?*

Uważam, że nowe czasopisma naukowe, szczególnie w dziedzinach nowych i szybko rozwijających się powinny być wspierane ze środków publicznych, gdyż pracują właśnie dla podatnika, a nie dla zysku. Jest to dużo lepsze i ważniejsze dla rozwoju kraju niż dofinansowywanie wielu innych dziedzin. Wysokość finansowania konieczna dla wydawnictw naukowych jest znikoma w skali kraju i trudno wyobrazić sobie lepsze ulokowanie tych pieniędzy z zyskiem dla kraju. Pieniądze

te – jak wszystkie z środków publicznych – muszą być dokładnie rozliczane przez osoby odpowiedzialne za wydawanie czasopisma. Trzeba też brać pod uwagę możliwość usamodzielnienia finansowego przez niektóre z czasopism, szczególnie te z dłuższym stażem. Zwykle są tam osoby pracujące społecznie przy wydawaniu czasopisma. Finanse na wydawanie tych czasopism pochodzą z opłat autorskich, zwykle niskich w porównaniu z kosztem w czasopiśmie zagranicznym, oraz opłat za prenumeratę czasopisma. To autorzy oraz ich czytelnicy decydują o losach finansowych czasopisma, jeżeli włączają się w te działania osoby pracujące społecznie. Gdy jednak nie ma takich społecznie pracujących osób, trudno jest utrzymać wydawanie czasopisma spełniającego odpowiednie kryteria bez dofinansowania. Nie znam czasopism z mojej dziedziny, gdzie prace publikowane są za darmo, więc dyskusja dotyczy tego, czy mają je dofinansować wszyscy podatnicy, czy też grupa zainteresowanych osób. Jeżeli rozwój nauki w Polsce jest w interesie nas wszystkich – nie widzę powodu, by nie finansować takich czasopism z budżetu.

- (iv) *Czy polscy uczeni powinni być zachęceni do publikowania w polskich czasopismach (np. przez podniesienie ich „wagi” przy kategoryzacji)?*

Wydaje mi się, że nie ma potrzeby zachęcania autorów do publikowania w polskich czasopismach. Autorzy dobierają czasopisma do publikacji tak, jak uważają to za słuszne. Ocena „wagi” czasopism krajowych musi być możliwie obiektywna i nie poddawana naciskom.

- (v) *Czy prace publikowane po polsku w czasopismach lokalnych winny być uwzględniane w dorobku naukowym?*

Uważam, że nie powinny być brane pod uwagę w dorobku naukowym z wyjątkiem rozpraw doktorskich i habilitacyjnych. Jednak w krajach skandynawskich, w Holandii i w innych rozprawy doktorskie często pisane są w j. angielskim. Myślę, że rozprawy habilitacyjne mogłyby być pisane u nas również w j. angielskim, pod warunkiem proponowania fachowych zwrotów w j. polskim dla ich odpowiedników angielskich. Słownik takich wyrazów/zwrotów naukowych mógłby być prowadzony np. przez Polską Akademię Umiejętności.

JERZY WŁADYSŁAW KAWIAK